

مدیریت سود و پیش بینی سودهای آتی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

محمد شفیعی^۱

چکیده:

در این تحقیق رابطه بین مدیریت سود و تغییرات آن و پیش بینی سودهای آتی مورد بررسی قرار گرفته است. این تحقیق از لحاظ هدف جز تحقیقات کاربردی بوده و از لحاظ روش شناسی از نوع تحقیقات همبستگی پس رویدادی می باشد. در این تحقیق ۷۴ شرکت به عنوان نمونه از بین شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای دوره ی سه ساله انتخاب شده است. داده های مورد نیاز پژوهش از صورت های مالی استخراج شده است و برای انجام پژوهش از روش رگرسیون استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان می دهد که میان فرضیه های: ۱- مدیریت سود و تغییرات سود ۲- سود دوره ی آتی و تغییرات سود ۳- سود دوره ی آتی و اقلام تعهدی اختیاری ۴- سود دوره ی آتی و اقلام تعهدی غیر اختیاری، در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد.

کلیدواژه ها: مدیریت سود- تغییرات سود- بورس اوراق بهادار

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

^۱ کارشناسی ارشد، حسابداری، گروه آموزشی حسابداری، دانشکده انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد، نجف آباد، ایران

مقدمه

یکی از اقسام حسابداری که در گزارشهای مالی (صورت سود و زیان) تهیه و ارائه می شود «سود خالص» است که کاربردهای متفاوتی دارد. معمولاً سود به عنوان عاملی برای تدوین سیاستهای تقسیم سود و راهنمایی برای سرمایه گذاری و تصمیم گیری و بالاخره عاملی برای پیش بینی به شمار می آید.

سود، معیاری برای پرداخت سود تقسیمی و یا در تامین مالی داخلی سرمایه گذاری ها است. به سبب تفاوت بین سود حسابداری تعهدی و حسابداری نقدی، یک سازمان می تواند مبلغی را به عنوان سود گزارش نماید ولی جوهری برای پرداخت سود تقسیمی نداشته باشد.

اختیار عمل مدیران در استفاده از اقسام تعهدی اختیاری که در استفاده از آن مخیر می باشند کیفیت سود را تحت تاثیر قرار می دهد. چرا که اقسام تعهدی موجب تغییر یا تعدیل در شناسایی جریانات نقدی در طول زمان می شوند و بنابراین اقسام تعدیل شده (سود) عملکرد شرکت را بهتر ارزیابی می کند.

از سوی دیگر به دلیل آگاهی بیشتر آنها از شرکت، انتظار می رود به گونه ای اطلاعات تهیه و ارائه شود که وضعیت شرکت را به بهترین نحو منعکس کند. از طرف دیگر ممکن است بنا به دلایلی نظیر ابقا در شرکت، دریافت پاداش و سایر عوامل، مدیر خواسته یا ناخواسته وضعیت شرکت را مطلوب جلوه دهد. بنابراین، کیفیت سود شرکتها تحت تاثیر مبانی گزارشگری و صلاحدید مدیران قرار می گیرد. در اواخر دهه ۱۹۲۰ رایج شدن صورت حساب سود و زیان همراه با فشارهای قابل توجه از سوی افراد خارج از حرفه حسابداری و نیز عدم رضایت دست اندرکاران حرفه ای و دانشگاهیان از روش های جاری، تغییرات مهمی را در تفکر و نظریه حسابداری بوجود آورد. یکی از مهم ترین این تغییرات تأکید و توجه

بیشتر به صورت حساب سود و زیان که پیش تر معطوف به ترازنامه بود، سبب شده تا مقوله ای به نام مدیریت سود متولد و مطرح شود (اسماعیلی، ۱۳۸۵).

در دهه های اخیر مطالعات زیادی درخصوص مدیریت سود صورت پذیرفته و ادبیات بسیاری از آنها، در مورد انگیزه های مدیران، اهداف و ابزارهای آن بوده است. مدیریت سود بدین گونه تعریف می شود: مدیریت سود یعنی اینکه مدیر می تواند رویه ای از حسابداری را انتخاب نماید که

به هدف خاصی دست یابد در شرکت هایی که به طور مستمر در حال گزارش کردن سود هستند این مطلب که چه میزان از این سود واقعی است و چه مقدار آن مدیریت شده است مورد علاقه سرمایه گذاران و حسابرسان است. مدیریت سود واقعی به عنوان تلاش هایی که توسط مدیریت به منظور پاسخ به شرایط اقتصادی انجام می پذیرد، تفسیر می شود. مدیریت سود ساختگی، نوعی دست کاری حسابداری و استفاده از اصول و قوانین حسابداری است که توسط مدیریت برای کنترل سود طبق نظر دلخواهشان انجام می شود و به طور مصنوعی، تغییر پذیری جریان سود را مدیریت می کند. شواهد نشان می دهند که مدیران انگیزه هایی برای رسیدن به سطح مشخصی از سود (سود هدف) یا فراتر رفتن از آن را دارند. ولی اینکه در انجام این کار تا چه اندازه می توانند به مدیریت سود اتکا کنند، مساله ای است که هنوز با ابهام همراه است (مشایخی، ۱۳۹۰).

مدیران حرفه ای و تدوین کنندگان استانداردهای حسابداری و مقررات افشای شرکتی، ادعا می کنند که رسیدن به سود هدف از این طریق، مشکل است. مطابق با این دیدگاه، رسیدن و یا فراتر رفتن از سود هدف می تواند، دلیلی برای به کارگیری مدیریت سود در شرکت ها باشد. در این رابطه جنسن (۲۰۰۵) نشان داد که

میان سود دوره آتی و ارقام تعهدی غیر اختیاری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.

میان سود دوره آتی و لگاریتم طبیعی اندازه شرکت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.

مبانی نظری تحقیق

سود

مقوله سود در مباحث حسابداری و مالی با توجه به بحث کیفی آن و همچنین بعنوان ابزاری برای تصمیم‌گیری از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است همچنین با مروری بر تاریخچه و ادبیات کهن دانش حسابداری درمی‌یابیم که کمتر مفهوم یا پدیده‌ای، همانند سود مورد بحث و منازعه فراگیر بین تئوریسین‌ها و متفکران حسابداری و طبقات مختلف حرفه حسابداری و مالی قرار گرفته است. اگر چه مفهوم تعهدی سود به عنوان یک ابزار بنیادی با انتقادهایی مواجه است اما از دیدگاه اطلاعاتی، این مفهوم بیانگر نتیجه فعالیت یک شرکت از دیدگاه حسابداری و مالی می‌باشد. بر اساس فرضیات "بازار کارا" و همچنین تحقیقات انجام شده مشاهده می‌شود که سود حسابداری بار و محتوای اطلاعاتی دارد. محاسبه سود حسابداری بعنوان معیاری برای ارزیابی عملکرد شرکت‌ها و یا اطلاعاتی که در محاسبه آن لحاظ می‌شود، توسط حسابداران حرفه‌ای و تحلیل‌گران و مفسران مالی همواره مورد تاکید قرار داشته است.

مفهوم سود در سطح ساختار ۲ (قواعد و تعاریف)

حسابداران سود حسابداری را معیاری برای تفسیر رویدادهای دنیای واقعی (سود اقتصادی) می‌دانند اما معمولاً اصول و قواعد حسابداری بر مفروضاتی بنا شده‌اند که ممکن است با پدیده‌های دنیای واقعی یا با آثار رفتاری مرتبط نباشد. پس سود گزارش شده توسط

مدیرانی که به آستانه‌های سود دست می‌یابند؛ احتمالاً درگیر مدیریت سود شده‌اند. او اعتقاد دارد که دستکاری سود یک روش گسترده برای رسیدن به ارقام پیش‌بینی شده مدیران و نتایج موردانتظار بازار سرمایه بوده است. او همچنین ثابت کرد که در دو دهه اخیر، در حدود یک سوم شرکت‌ها، به دلیل تجاوز از اصول پذیرفته شده حسابداری، ناگزیر به تجدید ارائه ارقام مالی شده‌اند.

در این پژوهش به دنبال بررسی رابطه بین مدیریت سود و تغییرات آن و پیش‌بینی سودهای آتی بوده و در این راستا مساله اصلی پژوهش بدین گونه مطرح می‌شود، آیا میان مدیریت سود و تغییرات آن و پیش‌بینی سودهای آتی رابطه معنی داری وجود دارد؟

فرضیه‌های تحقیق

میان مدیریت سود و تغییرات آن و سود دوره آتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.

میان مدیریت سود و تغییرات سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.

میان مدیریت سود و پیش‌بینی سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.

میان سود دوره آتی و جریان وجه نقد عملیاتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.

میان سود دوره آتی و تغییرات سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.

میان سود دوره آتی و ارقام تعهدی اختیاری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.

مفهوم سود در سطح عمل (نحوه استفاده از آن توسط استفاده کنندگان)

مفاهیم سود در سطح عمل به فرآیندهای تصمیم گیری سرمایه گذاران و اعتبار دهندگان ، واکنش قیمت اوراق بهادار در بازار سرمایه نسبت به سود گزارش شده، تصمیمات مدیریت درباره مخارج سرمایه ای و واکنش مدیریت و حسابداران نسبت به سود مربوط است . بدین

مفهوم سود در سطح معانی^۳ (ارتباط با واقعیت های تیب از سود به عنوان وسیله ای جهت پیش بینی استفاده می شود . در بیانیه شماره یک هیئت استانداردهای اقتصادی)

حسابداری مالی آمده است که سرمایه گذاران ، اعتبار دهندگان و سایر استفاده کنندگان علاقمندند که خالص جریان ورود وجه نقد به واحد انتفاعی را در دوره های آتی مورد ارزیابی قرار دهند، اما غالباً سود را برای ارزیابی توان سودآوری ، پیش بینی سودهای آتی و یا ارزیابی ریسک سرمایه گذاری یا اعطای وام و اعتبار به واحد انتفاعی مورد استفاده قرار می دهند . بنابراین فرض بر این است که ارتباطی بین سود گزارش شده و گردش وجوه نقد، شامل توزیع وجه نقد در بین سهامداران ، وجود دارد . تحقیقاتی در این زمینه انجام شده است که نشان می دهد سودهای گذشته محاسبه شده بر اساس ارزش های تاریخی ، در مقایسه با سودهای گذشته محاسبه شده بر اساس ارزش های جاری ، به منظور پیش بینی ارزش های آتی مناسب تر است . ضمناً سود های محاسبه شده به دو روش بالا ، نسبت به سودهای محاسبه شده بر مبنای ارقام تعدیل شده به واسطه تغییر سطح قیمت ها مرجح می باشد (رسانیان، ۱۳۸۷) .

حال برآنیم اهمیت سود را با توجه به موارد فوق مورد بررسی قرار دهیم و برای این سوال که اهمیت سود تا چه اندازه است پاسخی جامع پیدا کنیم . پاسخ این سوال که به دیدگاه ما مربوطه بستگی دارد. اگر ما تمام منابع اطلاعاتی را که در تعیین قیمت سهام تاثیر گذار می باشند در نظر بگیریم سودها تنها قسمت کمی از این منابع را تشکیل می

شرکتها محصول نهایی استفاده از روش های متفاوت حسابداری می باشد که بیانگر نتیجه فعالیت های شرکت می باشد. برخی از پژوهشگران بر این عقیده اند که استفاده کنندگان از گزارش سود بایست توجه داشته باشند که تنها در صورتی سود حسابداری قابل درک و استفاده است که نحوه اندازه گیری و قواعد عملیاتی مربوط به آن نیز روشن باشد .

طبق این سطح ، سود یکی از مفاهیم اقتصادی است که حداکثر کردن آن تحت شرایط معین ساختار بازار ، تقاضا برای محصول و اقلام بهای تمام شده ورودی مورد بحث قرار می گیرد. در این جا سود به عنوان معیار کارایی در نظر گرفته می شود . عملیات کارآمد واحد انتفاعی بر جریان جاری سود سهام و همچنین بر به کارگیری سرمایه برای تامین جریان آتی سود سهام اثر می گذارد . بنابراین تمام سهامداران به ویژه سهامداران عادی به کارایی مدیریت علاقه مند می باشند. هدف اندازه گیری کارایی واحد انتفاعی در بیانیه شماره یک هیئت استانداردهای حسابداری مالی به شرح زیر انعکاس یافته است : " گزارشگری مالی باید اطلاعاتی را درباره عملکرد مالی واحد انتفاعی طی دوره مالی ارائه کند " . یکی از مفاهیم تفسیر شده از واژه کارایی معرف توان نسبی واحد انتفاعی در به دست آوردن حداکثر محصول از مصرف مقدار معینی از منابع و یا تحصیل مقدار معینی محصول از مصرف حداقل منابع و یا ترکیب بهینه منابع در قبال تقاضا و قیمت معین برای محصولات به نحوی است که موجب تحصیل حداکثر بازده برای مالکان شود ، می باشد. ضمناً کارایی به هدف واحد انتفاعی نیز بستگی دارد (ابراهیمی کردلر، ۱۳۸۷) .

^۳ Semantical level

از این باور نشأت گرفته است که سود حسابداری (خصوصاً زمانی که تعدیل و تفسیر شده باشد) معیاری برای «ظرفیت پرداخت سود» شرکت می‌باشد. بر این اساس، ادبیات تحلیل اوراق بهادار به ویژگی دائمی بودن سود اقتصادی علاقمند می‌باشد. سود دائمی جریان سود پرداختی را که بتوان بطور دائم پرداخت نمود، منعکس می‌نماید. لذا، بردار سودهای پرداختی واقعی آتی، بدون توجه به نحوه و نیز مدت زمان آن، باید یادآوری شود که شواهد تجربی نشان نداده‌اند که قیمت‌های دائمی نامیده می‌شود که به یک عدد اسکالر مستقیماً به سودها واکنش نشان می‌دهند. برای مثال سایر داده‌ها دلیل شده است.

اغلب با اعلام سود همراه می‌باشند. تغییرات سود ممکن است به دو دلیل خطای اندازه‌گیری در سود حسابداری رخ همبستگی بالایی را با تغییرات قیمت نشان دهند چون آنها با سایر داده‌ها

داده‌ها که قیمت‌ها نسبت به آنها واکنش نشان می‌دهند، همبستگی- بکارگیری روش‌های مختلف در یک شرکت به دارند. لذا باید گفت که اهمیت سود هنوز به خوبی روشن‌شده‌اند. یک مجموعه فعالیت‌های یکسان نیست (رسائیان، ۱۳۸۷).

ثبات و پایداری سود:

ثبات سود (سود دائمی)

این دو مورد، دلیل اصلی عدم تساوی سود حسابداری و سود اقتصادی و نیز بیانگر آن است که چرا سود حسابداری ممکن است نتواند توانایی پرداخت سود شرکت را منعکس نماید. پس می‌توان نتیجه گرفت که سود حسابداری نه تنها به روش‌های حسابداری، بلکه به نرخ رشد نیز بستگی دارد.

مفهوم ثبات سود (سود دائمی) در تحلیل و ارزیابی اوراق بهادار بسیار با اهمیت است. در تحلیل اوراق بهادار، به منظور ارزشیابی و شناسایی سود دائمی شرکت و ارزیابی سهام عادی آن، از سود حسابداری استفاده می‌شود. با وجود این، مفهوم سود دائمی و همچنین مفهوم سود اقتصادی بیش از هر چیز، یک مفهوم ارزیابی است. ویژگی کلیدی این است که ارزش و سود دو روی یک سکه هستند.

اجزای دائمی در مقابل اجزاء موقتی سود

دلایل متعددی برای عدم همبستگی کامل یا به عبارت دیگر کمتر بودن حساسیت تغییرات قیمت نسبت به تغییرات سود وجود دارد:

سود طی دوره در مقابل جریان نقدی به عنوان عامل تعیین کننده ای جهت ارزیابی در توانایی پرداخت سود سهام می‌باشد. کمیته استانداردهای مالی عقیده دارد که سود حسابداری بهتر از جریان نقدی فعلی توانایی پرداخت سود سهام را اندازه می‌گیرد. در ادبیات مربوط به تحلیل اوراق بهادار، انگیزه استفاده از سود حسابداری به عنوان یکی از پارامترهای مدل ارزیابی اوراق بهادار،

۱- علاوه بر سودهای جاری، منابع اطلاعاتی دیگری درباره‌ی سودهای تقسیمی آتی و سودهای آتی وجود دارد. اگر چه سودهای جاری یکی از مهمترین منابع اطلاعاتی هستند ولی تنها منبع اطلاعاتی نیستند. اقلامی دعوی، پاداش‌های قراردادی، کشف نفت، مخارج سرمایه ای آتی، کشفیات مورد انتظار، اعطای پروانه برای کار در یک منطقه خاص و ... مثالهایی از وقایعی

موجب می شود مدیران از بیطرفی در گزارشگری مالی فاصله بگیرند. این که افراد انتظاراتشان درباره وقایع طبیعی را چگونه شکل می دهند به سادگی قابل پیش بینی نیست. این نقطه ضعف موجب می شود بسیاری از تلاش هایی که مدیران در راستای کسب بینشی از مدیریت سود انجام می دهند بی اثر باشد. مدیریت سود زمانی واقع می شود که مدیر ارقام متفاوتی از سودهای واقعی را به سهامداران گزارش نماید. آنچه مدیران باید بدانند آگاهی از عواملی است که با کیفیت سود مرتبط است. این عوامل ممکن است بر تصورات سرمایه گذاران و اعتباردهندگان از کیفیت سود تاثیر بگذارد. بنابراین اگر افزایش سود منجر به یک تصور منفی از کیفیت سود گردد مدیران باید یک موازنه بین این دو برقرار سازند (روش های استهلاک گیری که منجر به گزارش سودهای متفاوت می شود) (ژاو^۴، ۲۰۱۳).

انتخاب اصول و استانداردهای حسابداری بنا به نظر مدیریت واحد تجاری تا حدی فرصت دستکاری ارقام سود را فراهم می سازد. شواهد تجربی حاکی از آن است که شرکتها قادرند، حتی سطح سود مورد نظرشان که باید گزارش شود را خودشان انتخاب نمایند و بر این اساس رویه های حسابداری را دستکاری نمایند. این پدیده به عنوان "مدیریت سود" شناخته می شود. بنابراین مدیران به راحتی سود واحد تجاری جهت گزارش به استفاده کنندگان را با انتقال ارقام درآمد و هزینه بین سالهای متفاوت نسبتاً ثابت و پایدار نشان می دهند. حال ممکن است این دستکاری برای سالی منجر به انتقال هزینه به سال بعد یا ایجاد درآمد از سالهای آتی و مواردی مشابه باشد.

هستند که ممکن است بر سودهای آتی اثر بگذارند ولی در سودهای جاری منعکس نشده باشند.

۲- عوامل دیگری برای تغییرات قیمت وجود دارد که مربوط به تغییر در سودها و یا سودهای تقسیمی آتی، نیستند. مثل تغییر در نرخ بهره و صرف ریسک.

۳- تغییرات سودها، عوامل موقتی را که سودهای سال جاری را تحت تاثیر قرار می دهند ولی انتظار می رود که حداقل قسمتی از سطح سودهای مورد انتظار آتی را تغییر ندهد، منعکس می کنند.

۴- تغییراتی در سود هر سهم (EPS) رخ می دهد که انتظار نمی رود قدرت پرداخت سود نقدی شرکت را تغییر دهد. مثل تغییر روش استهلاک و یا اتکا به حسابداری بر مبنای بهای تمام شده.

اگر سرمایه گذاران احساس کنند که یک قسمت از سود، شامل یک جز موقتی است، نسبت قیمت به سود (P/E) اوراق بهادار تغییر می کند. نتایج حاصل از تحقیق نسبت های قیمت به سود (P/E) که به وسیله "بیور و مورس" در سال ۱۹۷۸ انجام شد، نشان می دهد که سهامی که دارای نسبت P/E بالایی در پایان سال مالی بوده اند، دارای رشد کمی در سود آن سال و دارای رشد بالایی در سود سال آتی بوده اند، و بالعکس. این دقیقاً همان رفتاری است که انتظار می رفت یعنی اگر (۱) سرمایه گذاران احساس کنند که یک قسمتی از سود دائمی نیست و (۲) سودها طوری رفتار کنند که گویا دارای قسمت غیر دائمی هستند، به همین خاطر نسبت P/E کمتر خواهد شد (بزرگ اصل، ۱۳۸۸).

مدیریت سود و راهکارهای مربوط به آن

مداخله هدفمند در فرآیند گزارشگری مالی خارجی که به قصد کسب منافع شخصی صورت می گیرد را "مدیریت سود" گویند. محاسبه سود از طریق تبدیل سرمایه فیزیکی به ریال و برقراری بهترین تناظر بین منابع فیزیکی و ارزش به ندرت انجام می شود، زیرا سیستم قراردادی شرکت

^۴ Zhao

معانی و تعاریف مدیریت سود

مدیریت سود نوعی عمل آگاهانه است که توسط مدیریت و با استفاده از ابزارهای خاصی در حسابداری جهت کاستن از نوسانات در سود انجام می گیرد. به گفته لوپولد ای. بی "مدیریت سود سود" بیشتر عملی سفسطه آمیز و مودبانه است و به ندرت بر اساس دروغ های آشکار انجام می گیرد، زیرا مدیریت سود بیشتر در اثر تعبیر و تفسیر به دست آمده از اصول و استانداردهای پذیرفته شده حسابداری حاصل می گردد. به بیان دیگر مدیریت سود در محدوده اصول و استانداردهای پذیرفته شده حسابداری حاصل می گردد. در مدیریت سود سود به واسطه جابجایی که در درآمدها و هزینه ها انجام می گیرد سود یک یا چند دوره مالی تغییر یافته و تعدیل می شود، در واقع می توان گفت مدیریت سود سود عمل عالمانه ای است که توسط مدیریت انجام می شود (آلن^۵، ۲۰۱۰).

هپ ورث (۱۹۵۳) در یکی از اولین تحقیقات انجام شده در زمینه مدیریت سود سود می نویسد:

قطعا مالکان و بستانکاران یک واحد اقتصادی به مدیرانی که قادر باشند سودهای باثبات بیشتری ارائه نمایند در مقایسه با آنهایی که گزارشهای شان نوسان قابل ملاحظه ای داشته باشد اعتماد بیشتری دارند. هپ ورث مدیریت سود را به طور غیرمستقیم با عامل ثابت مرتبط دانسته که یکی از فرض های ضمنی در تعریف مدیریت سود است. تاکنون تعاریف مختلفی از مدیریت سود سود ارائه شده است که برخی از آنها را در این جا بررسی می کنیم.

کاهش نوسانات حول سطحی از عایدات که برای موسسه مورد نظر نرمال در نظر گرفته می شود در این تعریف

تاکید بر روی عنصری دیگر قرار گرفته است یعنی سطح نرمال عایدات موسسه.

مدیریت سود را می توان به عنوان کاهش آگاهانه یا عمدی نوسانات سود پیرامون سطحی از سود که برای موسسات خاص نرمال به حساب می آید تعریف کرد (چاوو^۶، ۲۰۱۳) در این تعریف علاوه بر سطح نرمال شاهد حضور عناصر دیگری نظیر آگاهی و تعمد هستیم و برای این که بتوان عملکردی را هموار دانست بسیار ضروری است.

... مدیریت سود سود همانا اقداماتی ارادی و آگاهانه توسط مدیران برای کاهش نوسانات سود با استفاده از ابزارهای حسابداری مشخص می باشد (آنگیسی^۷، ۲۰۱۰). در تعریف اخیر به ابزارهای مشخص حسابداری به عنوان عامل مدیریت سود سود اشاره شده است.

مدیریت سود سود به عنوان تلاشی آگاهانه توسط مدیران در جهت ارائه اطلاعات به استفاده کنندگان اطلاعات مالی (آنگیسی^۸، ۲۰۱۰) اینجا از دیدگاهی مثبت، مدیریت سود به عنوان ابزاری جهت ارائه اطلاعات به استفاده کنندگان تعریف شده است. (که برخی با چنین دیدگاهی مخالفند). مدیریت سود سود تلاشی است که توسط مدیران در جهت کاهش نوسان عایدات گزارش شده در دوره های متعدد یا تنها در یک دوره حسابداری.

این تعریف به یکی از نکات مهم در بررسی مدیریت سود سود اشاره کرده است که گاهی توافق نظر بر سر آن وجود ندارد. آیا مدیریت سود سود باید الزاما در بیش از یک دوره اتفاق افتد تا بتوان آن را بررسی کرد؟ تعریف حاضر در این زمینه تمایزی قائل نشده است و وقوع تلاش ذکر شده است در یک یا چند دوره (هر دو را) تحت عنوان مدیریت سود پذیرفته است.

^۶ Chou

^۷ Angelucci

^۸ Angelucci

^۵ Alan

دوره‌های متعددی، افزایش سود ناچیزی را گزارش کرده‌اند. این محققین استدلال کردند که این افزایش‌های ناچیز، ناشی از تمایل این مدیران برای حفظ زنجیره سود، بوده است.

بارتون و اسکیمو از نسبت دارایی‌های عملیاتی به فروش به منظور سنجش مدیریت سود گذشته استفاده کردند و ادعا کردند که چنانچه مدیر، به طور مکرر، سود گزارش شده را منحرف کند؛ این نسبت یک روند رشد را تجربه می‌کند. در این رابطه، یانگ (۲۰۱۱) استدلال کرد که از آنجایی که نسبت دارایی‌های عملیاتی به فروش، یک معیار کارآیی و بهره‌وری شرکت نیز محسوب می‌شود؛ تغییرات کارآیی شرکت، موجب ایجاد اختلالاتی در این معیار می‌شود. به منظور رفع این مشکل، یانگ (۲۰۱۱) از نسبت سرمایه در گردش دارایی‌های عملیاتی به فروش، استفاده کرد. معیار نسبت سرمایه در گردش دارایی‌های عملیاتی به فروش، سطح مدیریت سود اعمال شده در سال‌های گذشته را نشان می‌دهد.

مقادیر بالاتر، منعکس کننده انعطاف‌پذیری حسابداری محدودتر برای به کارگیری مدیریت سود است. بنابراین، کل رابطه در ۱- ضربه شده است تا مقادیر حاصله منعکس کننده سطح انعطاف‌پذیری حسابداری برای هر سال-شرکت باشند. رابطه یادشده، دارایی‌های عملیاتی را به دو جزء جاری و غیرجاری تفکیک می‌کند. شواهد نشان می‌دهد که اجزای ارقام تعهدی نسبت به ارقام تعهدی کل، توانایی بیشتری برای تبیین سطح مدیریت سود دارند (برای مثال تحقیق دیفوند و جیامبالو، ۱۹۹۴). تفکیک دارایی‌های عملیاتی به اجزای آن به پیروی از این شواهد است و در این راستا او یانگ (۲۰۱۱) نشان داد که قدرت آزمون‌های آماری پس از تفکیک این ارقام، افزایش یافته است.

مدیریت سود نشانگر تلاشی از جانب بخشی از مدیریت در جهت کاهش نوسان عایدات است. این پدیده در چارچوب اصول قابل قبول و مجاز حسابداری واقع می‌شود. (کارلسون و همکاران ۱۹۹۷) در رابطه با این که آیا تلاش در جهت کاهش نوسان سود (عایدات) خارج از چارچوب اصول پذیرفته شده حسابداری مدیریت سود به حساب می‌آید یا نه، بایست گفت برخی آن را مدیریت سود به حساب می‌آورند و برخی دیگر با تمایز قائل شدن، آن را دستکاری سود می‌دانند. هرچند مرز دستکاری سود و مدیریت سود آن در ادبیات مربوطه گاهی چندان نیز روشن نیست.

مدیریت سود سود به عنوان شکلی خاص از مدیریت سود زاوین به مدیریت سود اشاره می‌کند که از دید بسیاری از جمله خود وی مفهومی فراتر از مدیریت سود سود دارد (آلان^۹، ۲۰۱۰).

پیشینه تحقیق

مشایخی و دیگران (۱۳۹۰) نقش ارقام اختیاری در مدیریت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را مورد بررسی قرار دادند و به این نتیجه دست یافتند که در شرکت‌های مورد مطالعه این تحقیق مدیریت سود اعمال شده است و مدیران این شرکت‌ها به هنگام کاهش وجه نقد حاصل از عملیات که بیانگر عملکرد ضعیف واحد تجاری بوده است به منظور جبران این موضوع اقدام به افزایش سود از طریق افزایش ارقام تعهدی اختیاری کرده است.

شواهدی وجود دارد مبنی بر اینکه مدیران شرکت‌های دارای زنجیره سود، انگیزه‌هایی برای درگیر شدن در مدیریت سود و اجتناب از شکست زنجیره سود شرکت، به هر طریق ممکن دارند. برای مثال، بیتی و همکاران (۲۰۰۲) دریافتند که شرکت‌های دارای زنجیره سود طولانی، در

^۹ Alan

روش تحقیق

در این تحقیق، جامعه آماری شامل شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد.

۱- حداقل ۵ سال متوالی در بورس حضور داشته باشند

۲- نماد سهام آنها برای دوره بیش از ۶ ماهه بسته نباشد

۳- سال مالی آنها از ۱۳۹۶/۱/۱ هر سال تا ۱۳۹۹/۱۲/۲۹ باشد

۴- جزء شرکتهای واسطه ای و بانکی نباشند.

۵- سهام آنها شناور در بورس باشد.

تعداد ۳۲۴ شرکت در بورس اوراق بهادار با این شرایط مطابقت داشته است. با توجه به محاسبات حجم نمونه ۷۴ شرکت می باشد که به صورت تصادفی ساده از میان شرکت ها انتخاب خواهد شد. برای تحلیل داده ها ابتدا تمامی داده ها را به صفحه گسترده excel می بریم و سپس با استفاده از توابع مختلف و برنامه نویسی در نرم افزار اکسل به محاسبه آنها می پردازیم.

یافته های تحقیق

جدول ۱ آزمون لیمر (اثرات ثابت)

Effects Test	Statistic	d.f.	Prob.
Cross-section F	۰,۹۱۹۳۳۵	-۷۳,۱۴۱	۰,۶۵۱
Cross-section Chi-square	۸۶,۴۲۷۷۰۷	۷۳	۰,۱۳۴۸
Period F	۰,۳۴۰۲۹۸	-۲,۱۴۱	۰,۷۱۲۱
Period Chi-square	۱,۰۶۸۹۹۸	۲	۰,۵۸۶
Cross-Section/Period F	۰,۹۰۴۵۲۲	-۷۵,۱۴۱	۰,۶۸۱۶
Cross-Section/Period Chi-square	۸۷,۲۰۲۶۰۹	۷۵	۰,۱۵۸۵

بر اساس جدول بالا می توان پذیرفت که فرض صفر رد نمی شود و در سطح معنی داری ۰.۹۵ از همجمعی در داده ها استفاده می شود.

نقیض ادعا (H_0): داده ها به صورت همجمعی قرار دارند.

ادعا (H_1): داده ها به صورت همجمعی قرار ندارند (تابلویی هستند).

جدول ۲ خلاصه مدل

R-squared	۰,۸۶۸	Mean dependent var	۱۷۴۰۶,۷۲۰
Adjusted R-squared	۰,۸۶۵	S.D. dependent var	۱۴۲۵۷,۱۸۰
S.E. of regression	۵۲۳۷,۶۸۸	Akaike info criterion	۱۹,۹۹۲
Sum squared resid	۵۹۳۱۷۲۱,۰۰۰	Schwarz criterion	۲۰,۰۸۴
Log likelihood	-۲۲۱۳,۰۹۰	Hannan-Quinn criter.	۲۰,۰۲۹
F-statistic	۲۸۴,۲۹۹	Durbin-Watson stat	۲,۲۰۳
Prob(F-statistic)	۰,۰۰۰		

با توجه به جدول فوق و با توجه به اینکه سطح آماره دوربین واتسون بین ۱,۵ تا ۲,۵ می باشد، پس مدل دارای خود همبستگی نیست.

فرض صفر

رگرسیون از معنی داری آماری برخوردار نیست.

فرض جانشین

رگرسیون از معنی داری آماری برخوردار است.

توان H_1 را رد کرد.

جدول ۳ ضرایب

متغیر	ضرایب	انحراف استاندارد	آماره t	سطح معنی داری
C	-۷۱۳۶,۲۲	۴۸۶۲,۹۳۲	-۱,۴۶۷۴۷	۰,۱۴۳۷
CFO	-۳,۸۴۶۶۷	۲,۶۳۴۶۷	-۱,۴۶۰۰۲	۰,۱۴۵۷
LNASSET	۲۳۷,۹۸۱۹	۳۵۷,۷۱۸۴	۰,۶۶۵۲۷۷	۰,۵۰۶۶
DAC	۰,۰۷۲۶۹	۰,۰۱۷۱۸۷	۴,۲۲۹۴۳۲	۰
NDAC	۰,۰۶۰۸۴۲	۰,۰۱۱۹۹۵	۵,۰۷۲۴۰۷	۰
ELTAEARN	۱۲۵۵۳۳,۹	۱۸۵۸۷,۱۸	۶,۷۵۳۷۸۹	۰

مدل دوم

برای آزمون فرضیه زیر ابتدا مدل مربوطه را تصریح

کرده سپس فرضیات را آزمون خواهد شد.

جدول ۴ آزمون لیمر (اثرات ثابت)

Effects Test	Statistic	d.f.	Prob.
Cross-section F	۱,۲۴۶۵۲۷	-۷۳,۱۴۴	۰,۱۳۲۲
Period F	۱,۳۸۶۴۵۲	-۲۰,۱۴۴	۰,۲۵۳۳
Cross-Section/Period F	۱,۲۴۶۲۵۵	-۷۵,۱۴۴	۰,۱۳۰۶

بر اساس جدول بالا می توان پذیرفت که فرض صفر رد نمی شود و در سطح معنی داری ۹۵٪ از همجمعی در داده ها استفاده می شود.

نقیض ادعا (H_0): داده ها به صورت همجمعی قرار دارند.

ادعا (H_1): داده ها به صورت همجمعی قرار ندارند (تابلویی هستند).

جدول ۵ خلاصه مدل

R-squared	۰,۵۷۲۸۶۶	Mean dependent var	۰,۴۵۴۹۵۵
Adjusted R-squared	۰,۵۶۸۹۶۶	S.D. dependent var	۰,۴۹۹۰۹۲
S.E. of regression	۰,۳۲۷۶۷	Akaike info criterion	۰,۶۱۹۸۰۲
Sum squared resid	۲۳,۵۱۳۵۲	Schwarz criterion	۰,۶۶۵۷۸۴
Log likelihood	-۶۵,۷۹۸۰۴	Hannan-Quinn criter.	۰,۶۳۸۳۶۷
F-statistic	۱۴۶,۸۶	Durbin-Watson stat	۱,۷۴۲۱۶
Prob(F-statistic)	.		

با توجه به جداول فوق و با توجه به اینکه میزان معناداری کمتر از ۰/۰۵ می باشد F برابر ۱۴۶,۸۶ بنابراین می توان نتیجه گرفت که رگرسیون از معنی داری آماری برخوردار است. به عبارت دیگر بر اساس PROB به دست آمده که کمتر از ۵٪ است می توان گفت در سطح معنی داری ۹۵٪ H_0 رد می شود و نمی توان H_1 را رد کرد.

با توجه به جدول فوق و با توجه به اینکه سطح آماره دوربین واتسون بین ۱,۵ تا ۲,۵ می باشد، پس مدل دارای خود همبستگی نیست.

فرض صفر رگرسیون از معنی داری آماری برخوردار نیست.

فرض جانشین

رگرسیون از معنی داری آماری برخوردار است.

جدول ۶ جدول ضرایب

متغیر	ضرایب	انحراف استاندارد	آماره t	سطح معنی داری
C	-۷۱۳۶,۲۲	۴۸۶۲,۹۳۲	-۱,۴۶۷۴۷	۰,۰۴۰۱
DELTA EARN	-۳,۸۴۶۶۷	۲,۶۳۴۶۷	-۱,۴۶۰۰۲	.
X	۲۳۷,۹۸۱۹	۳۵۷,۷۱۸۴	۰,۶۶۵۲۷۷	۰,۸۵۵

میان مدیریت سود و تغییرات سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.

با توجه به جداول ضرایب و با توجه به متغیر DELTA EARN اینکه میزان معناداری کمتر از ۰/۰۵ می باشد بنابراین می توان نتیجه گرفت که فرض صفر رد می شود و میان مدیریت سود و تغییرات سود

فرض صفر میان مدیریت سود و تغییرات سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود ندارد.

فرض جانشین

در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد. فرض صفر نتیجه گرفت که فرض صفر رد نمی شود و میان میان مدیریت سود و پیش بینی سود در شرکتهای پذیرفته شده مدیریت سود و پیش بینی سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود ندارد. فرض جانشین وجود ندارد. میان مدیریت سود و پیش بینی سود در شرکتهای پذیرفته شده مدل سوم در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد. برای آزمون فرضیه زیر ابتدا مدل مربوطه را تصریح با توجه به جداول ضرایب و با توجه به متغیر X اینکه کرده سپس فرضیات را آزمون خواهد شد. میزان معناداری بیش از ۰/۰۵ می باشد بنابراین می توان

جدول ۷ آزمون لیمر (اثرات ثابت)

Effects Test	Statistic	d.f.	Prob.
Cross-section F	۰,۹۳۷۳۷۲	-۷۳,۱۴۵	۰,۶۱۵۸
Period F	۰,۵۱۱۹۰۲	-۲,۱۴۵	۰,۶۰۰۴
Cross-Section/Period F	۰,۹۲۶۴۱۵	-۷۵,۱۴۵	۰,۶۳۹۱

بر اساس جدول بالا می توان پذیرفت که فرض صفر نقیض ادعا (H_0): داده ها به صورت همجمعی قرار دارند. در نمی شود و در سطح معنی داری ۹۵٪ از همجمعی در داده ها استفاده می شود. ادعا (H_1): داده ها به صورت همجمعی قرار ندارند (تابلویی هستند).

جدول ۸ خلاصه مدل

R-squared	۰,۸۵۰۵۰۴	Mean dependent var	۱۷۴۰۶,۷۲
Adjusted R-squared	۰,۸۴۹۸۲۴	S.D. dependent var	۱۴۲۵۷,۱۸
S.E. of regression	۵۵۲۵,۰۱۲	Akaike info criterion	۲۰,۰۸۰۹۳
Sum squared resid	۶,۷۲E+۰۹	Schwarz criterion	۲۰,۱۱۱۵۸
Log likelihood	-۲۲۲۶,۹۸۳	Hannan-Quinn criter.	۲۰,۰۹۳۳
F-statistic	۱۲۵۱,۶۱۱	Durbin-Watson stat	۲,۱۲۷۵۴
Prob(F-statistic)	۰		

جدول ۹ ضرایب

متغیر	ضرایب	انحراف استاندارد	آماره t	سطح معنی داری
C	-۱۲۲۹,۹۵	۶۴۴,۲۰۹۸	-۱,۹۰۹۲۵	۰,۰۵۷۵
ELTAEARN	۹۸۶۸۳,۰۱	۲۷۸۹,۳۸	۳۵,۳۷۸۱۱	۰

در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.

نتیجه گیری

در این پژوهش به دنبال پاسخ به این سوال بودیم که رابطه بین مدیریت سود و تغییرات آن و پیش بینی سودهای آتی چگونه است؟ به همین دلیل هم در بورس اوراق بهادار تهران یک دوره ۴ ساله را مورد بررسی قرار داده شده است با توجه به برخی از متغیرها مانند تغییرات سود داده های یک سال در محاسبه تغییرات از میان می رود و فرضیات مورد بررسی به شکل زیر است.

فرض صفر
 میان پیش بینی سود و تغییرات سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود ندارد.
 فرض جانشین
 میان پیش بینی سود و تغییرات سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.
 با توجه به جداول ضرایب و با توجه به متغیر DELTA EARN اینکه میزان معناداری کمتر از ۰/۰۵ می باشد بنابراین می توان نتیجه گرفت که فرض صفر رد می شود و میان مدیریت سود و تغییرات سود

وضعیت نهایی	معنی داری آماری	فرضیات
پذیرش	دارد	میان مدیریت سود و تغییرات سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.
رد	ندارد	میان مدیریت سود و پیش بینی سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.
پذیرش	دارد	میان پیش بینی سود و تغییرات سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.
رد	ندارد	میان سود دوره آتی و جریان وجه نقد عملیاتی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.
پذیرش	دارد	میان سود دوره آتی و تغییرات سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.
پذیرش	دارد	میان سود دوره آتی و اقلام تعهدی اختیاری در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.
پذیرش	دارد	میان سود دوره آتی و اقلام تعهدی غیر اختیاری در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.
رد	ندارد	میان سود دوره آتی و لگاریتم طبیعی اندازه شرکت در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد.

منابع و ماخذ

- اسماعیلی، نادعلی (۱۳۸۰) تاثیر میزان بدهی بر روی EPS در شرکتهای بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۷۷-۷۴. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی.
- پورحیدری، امید، همتی، داود. " بررسی اثر قراردادهای بدهی، هزینه های سیاسی، طرح های پاداش و مالکیت بر مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". بررسی های حسابداری و حسابرسی، سال ۱۱، شماره ۳۶، تابستان ۱۳۸۳، صص ۶۳
- ابراهیمی کردلر، علی، الهام حسنی آذر داریانی (۱۳۸۵) (بررسی مدیریت سود در زمان عرضه اولیه سهام به عموم در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. بررسی های حسابداری و حسابداری - شماره ۴۵-۲۳ - پاییز. صص ۳
- رسائیان، ابوالقاسم، (۱۳۷۸) روش تحقیق و مآخذشناسی (رشته مدیریت)، تهران، پیام نور، ۱۶۴ ص.
- مشایخی، بیتا، مهرانی، ساسان، مهرانی، کاوه، کرمی، غلامرضا (۱۳۹۰). " نقش اقلام تعهدی در مدیریت سود

Brouillette, D., & Lacroix, G. (۲۰۱۰). <http://dx.doi.org/10.1016/j.jbankfin>.

Heterogeneous treatment and self-selection ۲۰۱۰, ۳, ۰۱۵

in a wage subsidy experiment. Journal of Public Economics, ۹۴(۷-۸), ۴۹۲-۴۷۹. doi:

<http://dx.doi.org/10.1016/j.jpubeco>.

۲۰۱۰, ۲, ۰۰۶

Ching, A. T., & Hayashi, F. (۲۰۱۰). Payment card rewards programs and consumer payment choice. Journal of Banking & Finance, ۳۴(۸), ۱۷۸۷-۱۷۷۳. doi:

Decho, J. and P. skiner, (۲۰۰۲) The balance sheet as an earning management constraint, The Accounting Review, .۲۷-۷۷:۱

Döbeli, B., & Vanini, P. (۲۰۱۰). Stated and revealed investment decisions concerning retail structured products. Journal of Banking & Finance, ۳۴(۶), ۱۴۱۱-۱۴۰۰. doi:

<http://dx.doi.org/10.1016/j.jbankfin>.

۲۰۰۹,۱۲,۰۰۷

Elyasiani, E., & Jia, J. (۲۰۱۰).
 Distribution of institutional ownership
 and corporate firm performance.
 Journal of Banking & Finance, ۳۴(۳),
 ۶۲۰-۶۰۶. doi:

<http://dx.doi.org/10.1016/j.jbankfin>.

۲۰۰۹,۰۸,۰۱۸

Alan, S., Atalay, K., Crossley, T. F., &
 Jeon, S.-H. (۲۰۱۰). New evidence on
 taxes and portfolio choice. Journal of
 Public Economics, ۹۴(۱۱-۱۲), ۸۱۳-۸۲۳.
 doi:

<http://dx.doi.org/10.1016/j.jpubeco>.۲۰۱۰,

۰۹,۰۰۲

Angelucci, M., De Giorgi, G., Rangel,
 M. A., & Rasul, I. (۲۰۱۰). Family
 networks and school enrolment:
 Evidence from a randomized social
 experiment. Journal of Public
 Economics, ۹۴(۳-۴), ۱۹۷-۲۲۱. doi:

<http://dx.doi.org/10.1016/j.jpubeco>.۲۰۰۹,

۱۲,۰۰۲

Beyti, D., & Lacroix, G. (۲۰۰۲).
 Heterogeneous treatment and self-
 selection in a wage subsidy experiment.
 Journal of Public Economics, ۹۴(۷-۸),
 ۴۷۹-۴۹۲. doi:

<http://dx.doi.org/10.1016/j.jpubeco>.۲۰۱۰,

۰۲,۰۰۶

Defoind, J. and P. skiner, (۱۹۹۴) The
 balance sheet as an earning
 management constraint, The
 Accounting Review, ۷۷:۱-۲۷.

Jav, L. (۲۰۱۳) A Temporal Analysis of
 Quarterly Earnings surprises
 Thresholds: propensities and valuation
 consequences, The Accounting
 Review, ۸۰(۲), ۴۲۳-۴۴۰.

Karlson, K., Brooks, C., & Ward, C.
 (۱۹۹۷). The S&P۵۰۰ index effect
 reconsidered: Evidence from overnight
 and intraday stock price performance
 and volume. Journal of Banking &
 Finance, ۳۴(۱), ۱۱۶-۱۲۶. doi:

<http://dx.doi.org/10.1016/j.jbankfin>.۲۰۰۹,
 ۰۷,۰۰۸

Yaung, O.(۲۰۱۱). "CEO incentives and
 earnings management". Journal of
 Financial Economics, ۸۰(۳), ۵۱۱-۵۲۹.